Gemeente Heerde

cittaslow

Discussienota commissie

Commissie: 27-11-2023

Agendapunt: 7.
Onderwerp: Behoud de Landbouw in Heerde.

Afdeling: ROW
Opsteller: M. Dekker
Telefoonnummer: +31 578 699 568
E-mailadres m.dekker@heerde.nl

Portefeuille: W.I. Meijer
Programma: -

De commissie geeft haar ~~advies/voorkeur/~~ opvatting over:
Deelt u met ons de mening dat:

1. We een faciliterende rol moeten innemen voor de landbouwers en de agrarische sector in de gemeente en dat we de verbinding tussen de agrarische sector, de gemeente en de landbouwers onderling onderhouden en verbeteren.
2. We vooralsnog geen landbouwvisie voor de gemeente Heerde maken aangezien het beleid van het rijk en de provincie bepalend is voor de ontwikkelingen en dat dit beleid nog onvoldoende duidelijk is.
3. De omgevingsvisie leidend is in het beleid voor landelijk gebied en landbouw

Aanleiding
De raad heeft met motie 2023-09 (Het behouden van de landbouw) het college verzocht om een discussienota met daarin onderstaande uitgangspunten als leidraad te nemen:

- we hierin als gemeente een actieve houding moeten aannemen door een visie te ontwikkelen en actief betrokken te zijn bij gebiedsprocessen waarin de ruimtelijke puzzel voor Heerde wordt gelegd;
- het **uitgangspunt** moet zijn dat agrariërs in de gemeente betrokken worden bij de plannen en gebiedsprocessen. En dat zij de mogelijkheid krijgen om mee te doen aan pilots en koploperprojecten;
- het **uitgangspunt** moet zijn dat vrijkomende landbouwgrond (van boeren die willen stoppen) zoveel mogelijk beschikbaar moet blijven voor andere boeren, zodat het areaal landbouwgrond gewaarborgd blijft en andere boeren de kans krijgen om extensiever en natuurinclusiever te werken;
- het **uitgangspunt** moet zijn dat de gemeente - daar waar het binnen haar vermogen ligt - verkoop van het agrarisch potentieel zoveel mogelijk dient te voorkomen;

Overwegingen
Beleid dat effect heeft op de landbouw wordt met name gemaakt door Europa, het Rijk en de provincie. Op dit moment is het beleid en de maatregelen hieruit voortvloeiend van Rijk en provincie niet duidelijk/ uitgekristalliseerd. Daarom is het college van mening dat opstellen van een landbouwvisie voor de gemeente Heerde op dit moment niet zinvol is. De beleidsuitgangspunten

voor de landbouw zijn aangegeven in de omgevingsvisie en deze wordt als basis gebruikt voor input in regionale en provinciale plannen.

Het college meent dat de gemeente de landbouwers beter kan ondersteunen in deze transitie door te faciliteren. Als overheid die het dichtst bij de inwoner (dus ook landbouwers) staat kan de gemeente juist in een faciliterende rol iets toevoegen. Op deze manier blijven we in verbinding met de landbouwers en kunnen we ze goed betrekken bij beleid en gebiedsprocessen.

Beleid voor de landbouw wordt gemaakt op nationaal en provinciaal niveau
Er zijn veel programma's en projecten die invloed hebben op de landbouw. De samenhang is weergegeven in bijlage 1.
Op nationaal niveau zijn er diverse projecten en programma's die een transitie van de landbouw. Deels gaat het om nationale uitwerkingen van Europees beleid.

- *Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG);* Dit programma richt zich op het toekomstbestendig ontwikkelen van het landelijk gebied en moet daarbij voldoen aan de internationale verplichtingen voor natuur (waaronder de nationale doelen voor stikstof), water en klimaat. Onderdeel hiervan is een gebiedsgerichte aanpak.
- *Programma Stikstofreductie en verbetering;* In het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en het Nationaal Programma Landelijk Gebied wordt gewerkt aan het halen van de doelen die zijn is vastgelegd in de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering, die op 1 juli 2021 in werking trad
- *Aanpak Piekbelasting;* Het kabinet wil de stikstofneerslag in de kwetsbare natuurgebieden snel terugdringen met deze vrijwillige aanpak. Agrarisch ondernemers kunnen bijvoorbeeld kiezen voor extensiveren, omschakelen, innoveren, verplaatsen of stoppen.
- Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en Nationaal Strategisch plan (NSP); Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) is de Nederlandse invulling van het nieuwe GLB. Sinds 1 januari 2023 is een nieuwe periode van het GLB gestart. Het GLB bestaat uit regelingen die landbouwers direct (via RVO) kunnen aanvragen. Ze doen dit jaarlijks bij het invullen van de gecombineerde opgave bij RVO. Om voor de basispremie (een inkomenstoeslag per hectare) in aanmerking te komen moet voldaan worden aan een aantal voorwaarden; conditionaliteiten. Naast de basispremie is er sinds dit jaar ook een ecoregeling. Het uitvoeren van eco-activiteiten kan extra vergoeding per hectare opleveren. Ook vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer (ANLb) worden gefinancierd uit de GLB-budgetten.

Op provinciaal niveau zijn ook veel plannen en programma's. Vaak gaat het om provinciale uitwerkingen van nationale plannen en programma's.

- *Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG)*; Dit is de invulling van het NPLG voor de provincie Gelderland. De thema's zijn weergegeven in bijlage 1. Gelderland is verdeeld in 3 gebieden: Veluwe en de Valleien, Achterhoek en Liemers, en het Rivierengebied.
- *Programma Agri&Food*; Met het provinciale programma Agri&food 2021-2030 'Toekomst voor de Gelderse boer' wil de provincie Gelderland helpen bij de overgang naar een duurzame toekomst, waarbij een goed verdienmodel mogelijk is in de land- en tuinbouw.
- *Gelderse Maatregelen Stikstof (GMS);* Gelderse Maatregelen Stikstof staat voor een provinciale stikstofaanpak gericht op natuur versterken, wonen en werken vlot trekken. De GMS werkt in dezelfde clusters,/gebieden als het VLGG.

Op regionaal niveau worden met name integrale plannen opgesteld, zoals de regioarrangementen voor Kop van de Veluwe en Stedendriehoek. De gemeente Heerde kan via de regio input leveren op de provinciale plannen.
In het Masterplan IJsselvallei, dat samen met de inwoners is opgesteld, is aangegeven hoe we de doorontwikkeling van de landbouw in de IJsselvallei willen.

In Heerde faciliteren we landbouwers individueel en als sector
In Heerde proberen wij op diverse manieren individuele landbouwers en de agrarische sector in de gemeente te ondersteunen. Al vele jaren is er gemiddeld tweemaal per jaar een gesprek tussen bestuur en een vertegenwoordiging van de agrarische sector.
Hieronder wordt een overzicht gegeven van de activiteiten die in 2023 door de gemeente Heerde worden uitgevoerd om landbouwers te ondersteunen.

- *Aanstellen erfcoach voor ondersteuning van landbouwers*; De erfcoach kan in één of meerdere gesprekken met een erfeigenaar meedenken over onderwerpen die hem of haar bezig houden. De erfcoach is op de hoogte van regelingen en subsidies en kan verwijzen naar het juiste loket.
- *Ontmoetingsavond*; Het doel van deze bijeenkomst is, naast kennismaken met de burgemeester en betrokken wethouder om een beeld te krijgen van wat de landbouwers belangrijk vinden.
- *Cursus natuurinclusieve landbouw;* Er nemen 6 deelnemers uit de gemeente Heerde deel aan deze cursus die georganiseerd wordt voor landbouwers in de Stedendriehoek. De gemeente Heerde betaald de eigen bijdrage.
- *Bijdrage Boeren voor biobased bouwen;* Binnen dit project wordt opzetten van een ketensamenwerking voor biobased bouwmaterialen, van land tot pand. Een belangrijk aandachtspunt is het verdienmodel van vezelgewassen.
- *Regionale en provinciale activiteiten* zoals Super die Boer, Innovatiecoöperatie; Binnen de regio Stedendriehoek zijn diverse activiteiten, programma's en projecten die de landbouwers ondersteunen. Ook de landbouwers in Heerde kunnen hier gratis of tegen een geringe vergoeding gebruik van maken.
- *Informeren van landbouwers*; Boeren worden geattendeerd op nieuwe subsidiemogelijkheden of interessante bijeenkomsten. Dit doen we door artikelen in De Schaapskooi te plaatsen en via een app aan de beheerder van een appgroep voor boeren.
- *Reageren op concepten van provinciale documenten* voor landbouwbeleid en uitvoering; Met het aantrekken van een adviseur landelijk gebied (sinds februari 2023) heeft de gemeente meer kennis en capaciteit in huis om de ontwikkelingen op nationaal en provinciaal niveau te volgen en een het belang van de gemeente Heerde op regionaal niveau naar voren te brengen. Deze adviseur bij contacten met vertegenwoordigers van de agrarische sector.

Landbouwgrond wordt gekocht voor landbouw
Landbouwgrond blijft in gebruik als landbouwgrond tot de bestemming wijzigt. Alleen de overheid, heeft de mogelijkheid om de bestemming te wijzigen.
Hoewel er veel bedrijven stoppen houden deze eigenaren meestal hun grond in eigendom. Ze blijven dit zelf gebruiken of verhuren grond. Een deel van de grond wordt verkocht, meestal aan landbouwers. Er zijn geen signalen dat in Heerde landbouwgrond gekocht wordt voor andere doelen dan landbouw. Een uitzondering zijn de reeds aangewezen locaties voor woningbouw en natuur.

Meer landbouwgrond is moeilijk te betalen voor landbouwers
Landelijk is er een tendens waarbij landbouwgrond steeds meer als belegging/speculatie wordt gekocht. Hierdoor is de waarde van landbouwgrond hoog. De opbrengst van de grond door het verbouwen van gewassen Door de stijgende waarde van landbouwgrond wordt het steeds moeilijk om de hypotheeklasten te betalen met de opbrengst van gewassen. Hierdoor is het voor een landbouwer erg moeilijk om het bedrijf om te vormen. Met name extensiveren (meer grond voor evenveel koeien/opbrengst) is in veel gevallen onmogelijk. Wellicht zijn er partijen in de omgeving die hierin een oplossing kunnen bieden, bijvoorbeeld door aankoop van grond en verpachting tegen gunstige/specifieke voorwaarden. Dit onderwerp bespreken we met enkele partijen.

Vervolg
Op basis van de discussie worden voorstellen gemaakt om uitvoering te gegeven aan activiteiten om de landbouw in de gemeente Heerde te ondersteunen bij de transitie.
Een mogelijkheid, voorgesteld door de agrarische sector, is een excursie van de raad naar landbouwbedrijven in onze gemeente. Tijdens deze excursie kunnen kleine groepjes raadsleden ieder een ander bedrijf bezoeken en een andere landbouwer spreken. Op deze manier kunnen de raadsleden van de landbouwers horen wat hen bezig houdt en hoe zij de toekomst zien.

Bijlagen:
1. Schematische weergave